

VOORLOOPIG BERIGT
OVER EENE
NIEUWE WOLFFIA,

DOOR

F. A. W. MIQUEL.

Nadat in onzen tijd de aandacht der plantenkundigen op nieuw op de in zoo vele opzigten merkwaardige groep der Lemnaceën gevestigd werd, is vooral het geslacht *Wolffia*, als het kleinste en tevens geheel wortellooze model eener phanerogamische plant, het voorwerp geworden van meer bijzondere oplettenheid. De eerste soort van dit geslacht, en die onder deze pygmeën de grootste is, de oude *Lemna hyalina* uit de wateren van Egypte, werd het eerst door HORKEL, den vermaarden oom van Prof. SCHLEIDEN, als de type van een nieuw geslacht erkend, en naar exemplaren in WILLDENOW's Herbarium en naar voorwerpen door EHRENBURG medegebragt, goed onderzocht en door SCHLEIDEN in zijnen *Prodromus Monographiae Lemnacearum* als *Wolffia Delilii*

in het stelsel opgenomen. — De tweede soort, de oude *Lemna arrhiza Micheli*, in de Europesche wateren gemeenerdan men vroeger gedacht had, werd aanvankelijk door SCHLEIDEN, wat de rangschikking betreft, miskend en tot het geslacht *Telmatophace* gerekend, en eerst na de scherpzinnige onderzoekingen van wijlen den Hoogl. HOFFMAN, heeft de Jenasche Geleerde haar als *Wolffia Michelii* (in den herdruk van den Prodrumus in zijne *Beijtraege*) opgenomen. — Deze ook in ons land geheel niet zeldzame soort, die de eerste ontdekker de *Lenticularia omnium minima* noemde (MICHELI *Genera* p. 16. *Tab. XI. fig. 4*) moest onlangs haren titel, de kleinste der phanerogamen te zijn verliezen, toen Dr. A. WEDDEL, in de provincie *Matto-Grosso*, langs den *Rio-Paraguay*, door een' toeval eene nog hleinere *Wolffia* ontdekte. Eene geschoten *Camichi* uit het water hahlende, zag hij aan de vederen van den zeldzamen vogel eene groene, korrelige stoffe kleven, die hij bij eene nadere beschouwing voor eene *Lemna* herkende, en daarbij tevens het zeldzame geluk onder vond haar in bloei en vruchtvorming te ontmoeten. Deze *Wolffia brasiliensis* is $\frac{1}{2}$ of $\frac{2}{3}$ kleiner dan *W. Michelii*. Zij werd in 1849 in de *Annales des sciences naturelles* door haren ontdekker met zeldzame volledigheid en naauwkeurigheid beschreven; gerustelijk kan men beweren dat de kleinste phanerogamische plant — die in dezelfde wateren met de reusachtige *Victoria* leeft — in een deel der aarde, waar de natuur vooral gigantische

vormen heeft willen planten — beter beschreven is, dan hare aanverwanten.

Thans schijnt het echter dat ook de brasiliaansche soort de kleinste onder de *Wolffia*'s niet blijven zal! — De scherpziende jonge duitsche natuurkundige, Dr. AGATHON BERNSTEIN, die voorleden jaar naar Java vertrok — een geleerde van wien ik nog vele ontdekkingen op het gebied der Plantenkunde en Geologie verwacht, — bragt mij onlangs een fleschje met eenige Lemna-soorten, door hem in de nabijheid van *Soerabaja* in eenen kalkhoudenden waterplas verzameld. Ongetwijfeld behooren de twee daarin voorkomende soorten tot het geslacht *Wolffia*.

De kleinste is blijkbaar zeer naauw verwant aan *Wolffia Michellii* en *W. brasiliensis*. Van de eerste verschilt zij dadelijk door de eivormige gedaante der bovendien veel kleinere frondiculae; met de tweede stemt zij overeen wat de algemeene gedaante betreft, maar, door elkander gerekend, zijn de frondiculae nog iets kleiner; de grootste zijn kleiner dan een Nederlandsche streep. Daarbij missen zij het eigenaardige kenmerk der Brasiliaansche soort, de bruine, hoekige vlakjes der opperhuid. Ook had de eenige meeldraad, dien ik aan mijne exemplaren magtig kon worden, een veel langer filamentum dan eenige der overige soorten van dit geslacht. Ik twijfel er dus geenzins aan, of de zoete wateren van den Sunda-Archipel bevatten naast de reuzenvormen die de landvegetatie daar voortbrengt, eene phanerogamische plant, die met hare Braziliaansche

aanverwante, tot nog toe de kleinste phanerogamische plant kan heeten.

Ik stel mij voor in mijne *Flora van Nederlandsch Indië* daarvan eene afbeelding te geven.

Haren soortgelijken naam ontleen ik aan den geleerde, die door zijnen Prodrumus eener Monographie der Lemnaceën tot de kennis dezer groep belangrijke bijdragen heeft geleverd en wiens naam men, met de gedachte aan zijne nasporingen op de uiterste grenzen der zichtbare organisatie, met de kleinste phanerog. plant niet ongaarne zal verbonden zien.

Wolffia Schleideni Miqu., frondiculis ovatis, supra planis stomatiferis, subtus convexis non stomatiferis, undique epidermide non punctata (e cellulis rectangularis vulgo hexagonis) obductis, simplicibus vel per breve tempus geminatis, rima basilari truncata exappendiculata; filamentis gracilibus.

Lemna globosa Roxb. *Flor. Ind.* II. p. 565?

In aquis stagnantibus Javae anno 1854 detexit Dr. AGATHON BERNSTEIN, medicus navalis.

Cellulae interiores, lacunis aëriiferis pluribus diremtae, ellipsoideo-merenchymaticae, majusculae, chlorophyllo praesertim versus inferiora frondis donatae, in stirpe juvenili simul amylo elliptico repletae, post frondiculae pullulationem autem fere vacuae unde vetustiores hyalino-translucidae. Epidermis crassiuscula, in pagina superiore stomatibus ovalibus. Ejus cellulae quibus rima obvallatur, a consueta forma recedunt et lineares apicibus acutis offenduntur, triplici serie rimam ambientes.

Stamen filamenti majori longitudine, frondiculae longitudinem circiter aequante, ab eo *W. brasiliensis* difert.

De tweede, veel grootere soort (2—2½ streep lang) is welligt dezelfde als *Wolffia Delilii*, of althans aan haar zeer verwant. Zij is veel meer platgedrukt, weinig lensvormig, en heeft geslingerde opperhuidscellen. Zoodra ik gelegenheid zal gehad hebben, originele exemplaren van *W. Delilii* te vergelijken, zal ik over hare verwantschap met meer zekerheid kunnen oordeelen.

Amsterdam,
6 Januarij 1855.